

احساس تنهایی و اعتیاد به اینترنت در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان

علی رفعت^۱، ناهید نوروزی^۱، محمدجواد خادمی^۲، * وحید راشدی^۳

^۱ کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان

^۲ دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن

^۳ دانشکده علوم توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان

* نویسنده مسئول: همدان، رو به روی پارک مردم، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان، دانشکده علوم توانبخشی
ایمیل: vahidrashedi@yahoo.com

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه و هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه اعتیاد به اینترنت و احساس تنهایی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان در سال ۱۳۹۱ انجام شده است.

مواد و روش ها: این مطالعه از نوع توصیفی-تحلیلی بوده و به شیوه مقطعی انجام پذیرفته است. جامعه آماری شامل دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهر همدان و حجم نمونه محاسبه شده برابر ۱۳۰ نفر و روش نمونه گیری تصادفی ساده بود. در این مطالعه برای گردآوری داده ها علاوه بر پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک از پرسشنامه احساس تنهایی و پرسشنامه اعتیاد به اینترنت استفاده شد و به منظور تجزیه تحلیل داده ها نیز نرم افزار SPSS استفاده گردید.

یافته ها: با توجه به نتایج میزان اعتیاد به اینترنت متوسط رو به بالا و میزان احساس تنهایی در سطح متوسط گزارش شد. بین اعتیاد به اینترنت و عوامل دموگرافیک (سن، ترم تحصیلی و سطح تحصیلات) رابطه معناداری یافت شد، اما بین اعتیاد به اینترنت و عوامل دموگرافیک (وضعیت تاهل، جنسیت و اشتغال) رابطه معناداری یافت نشد. دیگر نتایج نشان داد که احساس تنهایی و عوامل دموگرافیک (سن، ترم تحصیلی، سطح تحصیلات، وضعیت تاهل، جنسیت و اشتغال) رابطه معناداری با یکدیگر ندارند.

بحث و نتیجه گیری: با توجه به نرخ نسبتاً بالای اعتیاد به اینترنت در جامعه مورد مطالعه، یافته ها به مدیران و مسئولین ذیربط گزارش داده می شود تا آن را در برنامه ریزی های آتی مدنظر داشته باشند.

واژه های کلیدی: اعتیاد به اینترنت، احساس تنهایی، دانشجویان

صمیمیت مورد نیاز او تحقق نمی یابد، بروز می کند و ممکن است در هر سنی رخ دهد و تجربه شود (۸). نتایج به دست آمده از پژوهش مشایخ و همکاران که بر روی دانش آموزان انجام شده است، نشان دهنده این است که بین احساس تنهایی بالای دختران و چت کردن رابطه معناداری وجود دارد، در حالی که در دانش آموزان پسر چنین رابطه ای وجود نداشت. دیگر یافته های آن ها نیز نشان داد که بین احساس تنهایی و استفاده آموزشی از اینترنت از اینترنت رابطه معناداری وجود ندارد (۹). مطالعه ای که کرات و همکارانش در سال ۱۹۹۸ انجام دادند نشان داد که استفاده بیش از حد از اینترنت انسان ها را از جامعه و ارتباط واقعی دور می کند و با حذف تعاملات اجتماعی و تسلط بر زندگی افراد می تواند موجبات احساس تنهایی و در نهایت افسردگی را فراهم آورد (۱۰). بنابراین با توجه به موارد ذکر شده و کمبود مطالعات مشابه در این زمینه، هدف از اجرای این پژوهش بررسی رابطه اعتیاد به اینترنت و احساس تنهایی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان در سال ۱۳۹۱ می باشد.

مواد و روش ها

این پژوهش از نوع توصیفی- تحلیلی بوده و به شیوه ی مقطعی انجام پذیرفته است. جامعه پژوهش عبارتند از کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان که ۱۳۰ نفر از آن ها به صورت تصادفی وارد مطالعه شدند. به منظور جمع آوری اطلاعات از سه پرسشنامه استفاده گردید: پرسشنامه متغیرهای جمعیت شناسی که سن، جنسیت، وضعیت تاهل، ترم تحصیلی، سطح تحصیلات و اشتغال را شامل می شد. پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ (Internet Addiction Test): یانگ پرسشنامه ۲۰ سوالی خود را بر اساس ۸ نشانه ی تشخیص اعتیاد اینترنتی که توسط خودش ارائه شده بود، طراحی کرده است. این پرسشنامه به روش لیکرت نمره گذاری شده است و گزاره های این آزمون بر اساس ملاک های DSM-IV-TM برای تشخیص قمار بازی اینترنتی و وابستگی به الکل طراحی گردیده است. بعضی از محققین نظیر وید یانتو و مک موران اعتبار این پرسشنامه را محاسبه کرده اند. تحلیل عامل IAT ۶ عامل را بیان نمود که عبارتند از برجستگی، استفاده بیش از حد، بی توجهی به وظایف شغلی، فقدان کنترل، مشکلات اجتماعی و تاثیر بر عملکرد بودند و همه این ها نشان دهنده روایی سازه آن است. در مطالعه ی من سالی نیز پایایی درونی پرسشنامه ۰/۹۲ ذکر شده است (۱۱). پرسشنامه احساس تنهایی: این مقیاس ۳۸ سوالی دارای سه زیر مقیاس می باشد: تنهایی ناشی از ارتباط با خانواده، تنهایی ناشی از ارتباط با دوستان و نشانه های عاطفی تنهایی می شود. نمره گذاری این پرسش نامه ۵ درجه ای است (خیلی زیاد=۱، خیلی کم=۵) که آزمودنی در نهایت می تواند نمره ای بین ۳۸ تا ۱۹۰ کسب کند؛ کسب نمره ی کمتر در این آزمون

مقدمه

استفاده از اینترنت در بین نسل جدید جامعه در حال گسترش است و بخش مهمی از زندگی افراد را تشکیل می دهد. امروزه، برای خرید، جمع آوری اطلاعات، گفتگو با سایر کاربران و بسیاری از فعالیت های دیگر از اینترنت استفاده می شود، آن گونه که به نظر می رسد هیچ جنبه ای از زندگی نیست که تحت تاثیر دهکده جهانی قرار نگرفته باشد (۱). با توجه به ویژگی های خاص اینترنت مانند در دسترس بودن، ۲۴ ساعته بودن، جستجوی آسان و سریع انواع موضوعات، سرعت و گمنامی؛ تعداد کاربران آن روز به روز در سراسر دنیا در حال افزایش بوده، بنابراین با توجه به فراگیر شدن سریع اینترنت و جذابیت ها و کارکردهای قابل توجه آن و همچنین رشد روزافزون کاربران آن از یک سوء و ساخت جمعیتی جوان کشور و نیازهای آنان از سوی دیگر، مشکلات و چالش های ناشی از ورود این فناوری به جامعه در کنار آثار مثبت آن غیر قابل انتظار نیست (۲).

اینترنت در هر جا حضور دارد خانه، مدرسه، دانشگاه و ... تعداد کاربران اینترنت به طور شگفت آوری در حال افزایش است و تا دسامبر سال ۲۰۰۲ میلادی تعداد استفاده کنندگان از اینترنت ۶۶۵ میلیون نفر گزارش شده است (۳). در حال حاضر با توجه به آمارهای موجود چند ساله اخیر تعداد کاربران اینترنت در کشور ما ۲۵ برابر شده و بیش از ۶۴ درصد از کاربران ایرانی در منزل هم از اینترنت استفاده می کنند، که این مسأله نشان دهنده تمایل گسترده استفاده از این ابزار اطلاع رسانی است (۴). رشد فراینده کاربران محققان زمینه ارتباطات را بر آن داشت تا ارتباط بین اینترنت و تعاملات اجتماعی، بهزیستی روانی و احساس تنهایی را به تصویر کشند و زمینه پژوهش هایی پیرامون مزایا و معایب استفاده از این تکنولوژی جهانی را فراهم آورند. مطابق با مدل آنان، احساس تنهایی یکی از فرآورده های استفاده از اینترنت می باشد (۵). تجربه تنهایی مسأله جهانی است که همه انسانها بیش و کم آن را تجربه کرده اند و با زندگی آن ها همراه شده است. هستی نگرها بر این عقیده اند که انسان اصالتاً تنهاست، چون تمامی تلاش های بشر برای برقراری ارتباط از قبیل استفاده از ابزارهای کلامی، غیر کلامی و هنری سرانجام به پایان می رسد و همه ما انسان ها در پایان روز تنها خواهیم ماند. افراد بسیاری در همه فرهنگ ها، نژاد ها، طبقات اجتماعی، همه سنین و زمانها تنهایی را تجربه می کنند. با این حال در ادبیات روان شناختی به این مسئله توجه زیادی نشده است (۶). احساس تنهایی تجربه ناخوشایند مانند تفکر فرد مبنی بر متمایز بودن از دیگران است که با مشکلات رفتاری قابل مشاهده مانند اندوه، عصبانیت و افسردگی همراه بوده و بین انتظارات و آرزوها را در روابط اجتماعی نشان می دهد و در رفتارهایی نظیر اجتناب از تماس با دیگران نمود می یابد (۷). پیلو و پرلمن احساس تنهایی را یک حالت روان شناختی ناشی از نارسایی های کمی و کیفی در روابط اجتماعی می دانند. این احساس در موقعیت های که روابط هیجان انگیز کمتر از میزان دلخواه فرد است یا

بحث و نتیجه گیری

تعیین ترکیبات موجود در ساختار یک جاذب یکی از مهمترین نکات طبق نتایج به دست آمده بین سن و اعتیاد به اینترنت ارتباط معناداری وجود دارد که این یافته با یافته های زربخش بحری و همکارانش همسو نمی باشد (۹) که شاید به این دلیل باشد که شرکت کننده ها در این پژوهش میانگین سنی پایین و اکثرا مجرد و بدون شغل هستند و زمان بیشتری برای استفاده از اینترنت دارند. نتایج نشان دهنده آن است که بین جنسیت و اعتیاد به اینترنت ارتباط معناداری وجود ندارد. این یافته پژوهش با یافته های سلیمی و همکارانش همسو نمی باشد (۱). این تفاوت در یافته های ذکر شده را می توان ناشی از تفاوت های فرهنگی در زمینه استفاده از اینترنت یا بر اثر میزان متغیر استفاده از اینترنت در جامعه های مختلف باشد هم چنین تعداد کاربران مرد در جامعه این پژوهش بیشتر از زنان می باشد که این می تواند در ابتلا مردان به اینترنت موثر باشد.

همچنین نتایج حاکی از آن بود که بین وضعیت تاهل و اعتیاد به اینترنت رابطه معناداری وجود ندارد. این یافته پژوهش با یافته های درگاهی و همکارش همسو نمی باشد (۱۳). در توجیح این مسئله می توان گفت افراد این پژوهش همگی دانشجوی بودند و بیشتر مشغول تحصیل بودند و اوقات فراغت کمتری برای استفاده از اینترنت داشتند چه در افراد مجرد و چه در افراد متأهل. براساس نتایج مطالعه بین سن و احساس تنهایی رابطه معناداری وجود ندارد که این یافته با یافته های هازر و بویلر که در سال ۲۰۰۵ بر روی ۵۶۹ نفر از سالمندان انجام شد همسو نمی باشد (۱۴). در این پژوهش جامعه آماری دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بودند و در توجیه آن می توان گفت که دانشجویان یا در خوابگاه یا نزد خانواده خود سکونت دارند و در ارتباط با آن ها هستند. بین سطح تحصیلات و احساس تنهایی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان رابطه ی معناداری وجود ندارد. که این یافته ها با یافته های نجفی و همکارانش که به منظور مقایسه سلامت عمومی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان برحسب میزان احساس تنهایی انجام شده همسو نمی باشد (۱۵). که شاید به دلیل آینده شغلی مناسب پیش رو برای کلیه دانشجویان دانشگاه های علوم پزشکی باشد.

با توجه به نرخ نسبتاً بالای اعتیاد به اینترنت در جامعه مورد مطالعه، یافته ها به مدیران و مسئولین ذیربط گزارش داده می شود تا آن را در برنامه ریزی های آتی مدنظر داشته باشند.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی به شماره ۹۱۱۲۰۸۴۲۶۴ میباشد، که در معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی همدان به ثبت رسیده است. از کلیه مسئولان، مدیران و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان که نهایت همکاری را داشته اند، تشکر به عمل می آید.

بیانگر میزان احساس تنهایی بیشتر در آزمودنی است. دهشیری و همکاران به منظور بررسی پایایی مقیاس احساس تنهایی و سه خرده مقیاس آن از روش آلفای کرونباخ و روش بازآزمایی استفاده نمود و ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۹۱، برای خرده مقیاس تنهایی ناشی از ارتباط با خانواده ۰/۸۹، برای خرده مقیاس تنهایی ناشی از ارتباط با دوستان ۰/۸۸ و برای خرده مقیاس نشانه های عاطفی تنهایی ۰/۷۹ محاسبه نمود، که این مقادیر نشان-دهنده همسانی درونی قابل قبول این مقیاس است. به منظور بررسی پایایی بازآزمایی این مقیاس نیز، دهشیری و همکاران بر روی ۳۷ نفر از آزمودنی ها با فاصله ی زمانی دو هفته اجرا نموده و همبستگی بین نمرات را محاسبه کردند. ضریب پایایی بازآزمایی برای کل مقیاس ۰/۸۴، برای خرده مقیاس تنهایی ناشی از ارتباط با خانواده ۰/۸۳، برای خرده مقیاس تنهایی ناشی از ارتباط با دوستان ۰/۸۴ و برای خرده مقیاس نشانه های عاطفی تنهایی ۰/۷۶ بود که این ضرایب، بیانگر ثبات نمرات مقیاس تنهایی در طول زمان است (۱۲).

برای اجرای پژوهش مجوزهای لازم از دانشگاه کسب گردید. همچنین از کلیه افراد شرکت کننده برای شرکت در پژوهش رضایت آگاهانه اخذ گردید، همچنین به آزمودنی این اطمینان داده شد که نتایج به طور محرمانه نگهداری خواهند شد. سپس اهداف پژوهش برای دانشجویان توضیح داده شد و در نهایت به کسانی که به طور داوطلبانه مایل به شرکت در پژوهش بودند، پرسشنامه ارائه شد. برای تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS نسخه ۱۲ و آزمون های آماری ضریب همبستگی پیرسون، تی مستقل و آنالیز واریانس یک طرفه استفاده شد.

یافته ها

از ۱۳۰ نفر شرکت کننده در پژوهش ۶۸ نفر مذکر (۵۲/۳ درصد) و ۶ نفر (۴/۶ درصد) متأهل بودند. دامنه سنی آزمودنی ها ۱۸ تا ۲۸ با میانگین $21/70 \pm 2/19$ است. در میان ۲ نفر در مقطع کاردانی، ۸۵ نفر در مقطع کارشناسی، ۵ نفر در مقطع کارشناسی ارشد و ۳۸ نفر در مقطع دکترا مشغول به تحصیل بودند که از این میان ۹ نفر (۶/۹ درصد) شاغل بودند. ۲۸ نفر از دانشجویان ترم اولی، ۲ نفر ترم دومی، ۱۷ نفر ترم سوم، ۲۱ نفر ترم چهارمی، ۲۷ نفر ترم پنجمی، ۱۴ نفر ترم ششمی، ۲ نفر ترم هفتمی، ۱۲ نفر ترم هشتمی، ۵ نفر ترم نهمی، ۱ نفر ترم ده و ۱ نفر ترم یازده بودند.

یافته های پژوهش نشان دهنده آن است که بین ویژگی های جمعیت شناسی (سن، ترم تحصیلی و سطح تحصیلات) و اعتیاد به اینترنت ارتباط معناداری وجود دارد، اما با سایر ویژگی های جمعیت شناسی (جنسیت، وضعیت تاهل و اشتغال) و اعتیاد به اینترنت ارتباط معناداری وجود ندارد. دیگر نتایج مطالعه نیز نشان داد که احساس تنهایی و عوامل دموگرافیک (سن، ترم تحصیلی، سطح تحصیلات، وضعیت تاهل، جنسیت و اشتغال) رابطه معناداری با یکدیگر ندارند.

منابع

1. Salimi A, Jokar B, Nikpour R. Internet connection in the life: the role of perceived social support, and loneliness on the internet. *Quarterly Journal of Psychological Studies*. 102-81:(3)5;2009.
2. Nadi MA, Sajjadian I. Path analysis of relationship between personality traits and internet addiction with quality of life of internet users in Isfahan city. *Journal of Research in Behavioural Sciences*. 45-34:(1)8;2010.
3. Alavi S, Hashemian K, Jannatifard F. Identity status and mental health in internet-user students in Tehran University. *Journal of Research in Behavioural Sciences*. 35-27:(1)6;2008.
4. Alavi S, Jannatifard F, Eslami M, Rezapour H. Validity, reliability and factor analysis of compulsive internet use scale in students of Isfahan's Universities. *Health Information Management*. 24-715:(5)7;2011.
5. Morahan-Martin J. Internet Abuse Addiction? Disorder? Symptom? Alternative Explanations? *Social Science Computer Review*. 48-39:(1)23;2005.
6. Hojjati h, Koochaki G, Sanagoo A. The Relationship between Loneliness and Life Satisfaction of the Elderly in Gorgan and Gonbad Cities. *Journal of Gorgan Bouyeh Faculty of Nursing & Midwifery*. 8-61:(1)9;2012.
7. Salehi L, Seyf D. Predictive pattern of loneliness based on interaction with students and teachers perceptions of competence among adolescents with and without visual impairment. *Psychology of Exceptional Individuals*. 64-43:(5)2;2012.
8. Rahimzadeh S, Pooretamad H, Asgari A, Hojat M. Conceptual foundations of loneliness: a qualitative study. *Developmental Psychology*. 41-123:(30)8;2011.
9. Zarbakhsh Bahri M, Rashedi V, Khademi M. Loneliness and internet addiction in students. *Journal of Health Promotion Management*. 8-32:(1)2;2013.
10. Sheikholeslami F, Reza Masouleh S, Khodadadi N, Yazdani M. Loneliness and general health of elderly. *Holistic Nursing and Midwifery*. 34-28:(66)21;2011.
11. Man Sally L. Prediction of internet addiction for undergraduates in Hong Kong. *Hong Kong: Hong Kong Baptist University*; 2006.
12. Dehshiri Q, Borjali A, Sheykhi M, Habibi Asgarabad M. Construction and validation of loneliness scale among students. *Journal of Psychology*. 96-282:(47)3;2008.
13. Dargahi H, Razavi M. Internet addiction and its influencing factors in region 2 West Tehran. *Payesh*. 72-265:(3)6;2007.
14. Hazer O, Boylu AA. The examination of the factors affecting the feeling of loneliness of the elderly. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 9-9:2083;2010.
15. Najafi M, Dehshiri Q, Shekhi M, Dabiri m. Comparison of student health and academic achievement based on Loneliness. *Cultural Counseling and Psychotherapy*. 34-115:(5)2;2011.

Loneliness and internet addiction in students of Hamadan University of medical sciences

*Ali Rafat*¹, *Nahid Norouzi*¹, *Mohammad Javad Khademi*², *Vahid Rashedi*³

¹ Student Research Committee (SRC), Hamadan University of Medical Sciences & Health Services, Hamadan, Iran

² Islamic Azad University, Tonekabon Branch, Tonekabon, Mazandaran, Iran

³ Faculty of Rehabilitation Sciences, Hamadan University of Medical Sciences & Health Services, Hamadan, Iran

Research article

Abstract

Introduction: This study intends to determine the relationship between loneliness and internet addiction in students of Hamadan University of medical sciences in 2013.

Material and Methods: In this cross-sectional descriptive-analytic study, students of Hamadan University of medical sciences were research population that sample involved 130 people which have been selected through random sampling. To gather the data, Loneliness Scale and Internet Addiction Questionnaire was used as well as demographic variables questionnaire. To analyze the data SPSS was used.

Results: The findings revealed the characteristics of the research population as follows: high internet addiction and relatively loneliness. Results showed significant relationship between the internet addiction and age, term and level of education, also factors such as marital status, gender and occupation have no significant relation with internet addiction. Analysis indicated there were no statistically significant differences between loneliness and age, term, level of education, marital status, gender and occupation.

Discussion: Due to the relatively high rate of Internet addiction in the study population, the findings will be reported to relevant managers and officials, to be considered in planning future.

Key Words: Loneliness, Internet addiction, Students.